

ОДЛУКЕ СУДА УДРУЖЕНОГ РАДА СР СРБИЈЕ

СТАТУСНЕ ПРОМЕНЕ, ИЗМЕНА САМОУПРАВНОГ ОПШТЕГ АКТА И РАСПОРЕБИВАЊЕ РАДНИКА

Радник је поднео предлог за покретање поступка у коме је навео да има завршену вишу статистичку школу. Након статусних промена и измене самоуправног општег акта о организацији и систематизацији послова и радних задатака, распоређен је на послове референта обрачуна личних доходака у одељењу ликвидатуре за које се тражи: ССС — IV степен стручне спреме, економска струка, односно гимназија, финансијски смер. Како наведени послови не одговарају његовој стручној спреми, предложио је да се одлука о распоређивању поништи, а радна заједница се обавезе да га распореди на послове у складу са стручном спремом коју поседује.

По спроведеном доказном поступку, првостепени суд је одбио захтев радника као неоснован зато што у радној заједници не постоје послови који захтевају извршиоца са вишом статистичком школом.

Суд удруженог рада Србије, испитујући побијену одлуку, налази да је жалба основана. „Према члану 29. став 1. Закона о радним односима радник може да буде распоређен у основној организацији у којој ради на сваки посао, односно радни задатак који одговара његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом, на основу утврђених потреба рада, а у складу са критеријумима предвиђеним у самоуправном општем акту. Услови у погледу стручне спреме, односно радне способности стечене радом, утврђених потреба рада и критеријума предвиђених самоуправним општим актом морају код сваког распоређивања бити кумулативно испуњени. Распоред радника на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом је битан услов сваког законског распоређивања. На овакав закључак упућује и изричита одредба члана 33. став 1. Закона о радним односима према којој радник не може бити распоређен на послове, односно радне задатке који не одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом. Зато ни извршене статусне промене, односно реорганизација послова и радних задатака у организацији не утиче на право радника да врши послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом.

Приликом одлучивања, овај суд је посебно ценио наводе пуномоћника радне заједнице да је оспорена одлука о распоређивању донета због извршених статусних промена. Међутим, према члану 179. став 3. тачка 1. Закона о удруженом раду самоуправним општим актом којим се уређује радни однос уређују се и услови које радник треба да испуњава за вршење одређених послова, односно радних задатака који се у основној организацији врше према њеној делатности и природи, технологији и другим условима рада. Приликом нормативног уређивања услова за вршење одређених послова, односно радних за-

датака радници у случају статусних промена морају првенствено поћи од постојеће квалификационе структуре запослених, а затим утврдити и нове услове према измењеној делатности организације, технологији и другим условима рада.“

Како радник није распоређен према стручној спреми коју поседује, ваљало је жалбу усвојити, побијану одлуку преиначити и оспорену одлуку о распоређивању поништити, а обавезати радну заједницу да га распореди на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми.

(Одлука Суда удруженог рада Србије број 3568/85. од 10. маја 1985. године)

ДИСЦИПЛИНСКА МЕРА И РАСПОРЕБИВАЊЕ РАДНИКА

У поступку је утврђено да је радница обављала послове шефа 1. одељења парфимерије робне куће и да је одлуком дисциплинске комисије број 91/1 од 26. I 1985. године оглашена одговорном што је пред годишњи попис за 1984. годину неовлашћено вршила попис робе без комисије и одлуке надлежног органа управљања и што је приликом годишњег пописа 16. XII 1984. године прикрила мањак на одељењу. Након тога, распоређена је на послове продавца галантерије. Првостепени суд је нашао да је радница распоређена на послове који одговарају њеној стручној спреми, али је усвојио захтев и поништио оспорену одлуку о распоређивању зато што није донета на основу утврђених потреба рада и у складу са критеријумима из самоуправног општег акта, већ представља наставак окончаног дисциплинског поступка.

Суд удруженог рада Србије је преиначио побијану одлуку и одлуку и одбио захтев. При том је нашао да је правилан закључак првостепеног суда да је радница распоређена на послове који одговарају њеној стручној спреми. Ово зато што је подносилац предлога са стручном spremом ВКВ радника у трговини распоређена на послове за које се Правилником о организацији и систематизацији послова и радних задатака тражи: В ССС трговинског смера, или висококвалификовани радник у трговини, или IV или III ССС продавац, односно техничар продаје, или квалификовани радник у трговини.

Међутим, „одредбом члана 38. тачка 8. Правилника о радним односима је предвиђено да радник може бити распоређен на сваки посао, односно радни задатак у радној организацији за које испуњава прописане услове у погледу стручне спреме, односно радне способности у случају када због свог понашања мора да промени посао и радну средину. Овај суд налази да се радница, с обзиром на учињену повреду, морала распоредити са послова шефа одељења где је била одговорна не само за рад на одељењу и извршавању радних задатака, већ и вођење документације ради правилног утврђивања материјалног задужења и раздужења. Тежина повреде, степен одговорности раднице и нарочито значај послова које је обављала оправдавају њено распоређивање на друге послове. Све ово, пак, упућује и на закључак да је оспорена одлука донета не само у складу са критеријумима предвиђеним у самоуправном општем акту, већ и на основу утврђених потреба рада. Потреба процеса рада и ефикаснија заштита поверених друштвених средстава су условиле одговарајући распоред оног извршиоца који је покушао да их својим радњама повреди, односно угрози.“

(Одлука Суда удруженог рада Србије број 9960/85. од 3. децембра 1985. године)

ИЗМЕЊЕНА РАДНА СПОСОБНОСТ И НОВЧАНА НАКНАДА ЗБОГ МАЊЕГ ЛИЧНОГ ДОХОТКА НА ДРУГОМ ОДГОВАРАЈУЋЕМ ПОСЛУ

У поступку пред првостепеним судом је утврђено да су радници вршили послове ПК пресера, да су због слабења радне способности распоређени на послове помоћних радника, да су на ранијим пословима остваривали већи лични доходак и да им је право на новчану накнаду због мањег личног дохотка на другом одговарајућем послу оспорено одлукама Радничког савета од 5. марта 1984. и 1. априла 1984. године. Првостепени суд је одбио захтев радника за исплату разлике личног дохотка између послова пресера и помоћних радника почев од 29. фебруара 1984. године па надаље уз образложење да нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању радника не предвиђа право на новчане накнаде осигураника са измењеном радном способношћу.

Суд удруженог рада Србије налази да се жалбом неосновано истиче да радници иовчану накнаду због мањег личног дохотка на другом одговарајућем послу примају више од десет година, да се с обзиром на протек времена ради о стеченом праву и да у конкретном случају нема места примени одредаба Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника („Службени гласник СР Србије“, број 13/83) који се примењује од 1. јула 1983. године. „Наиме, одредбом члана 35, овог Закона предвиђено је да осигураник са измењеном радном способношћу (члан 29.) има право да буде распоређен на друге послове односно радне задатке у организацији, који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом, под условима и на начин утврђен самоуправним општим актом организације. Одредбом члана 36. предвиђена су права осигураника према основу преостале радне способности и опасности од настанка инвалидности, а одредбом члана 37. овог Закона да за време коришћења права из члана 36. овог Закона осигураник односно лице осигурано у одређеним околностима, има право на новчану накнаду: за време чекања на распоређивање на друге одговарајуће послове, за време чекања на запошлење на свом или другом одговарајућем послу, за време рада са скраћеним радним временом, због мањег личног дохотка на другом одговарајућем послу и за време чекања и обављања преквалификације и доквалификације. Наведеним одредбама право на новчану накнаду због мањег личног дохотка на другом одговарајућем послу припада осигураницима код којих настане II и III категорија инвалидности и код којих настане опасност од настанка инвалидности, а не и осигураницима код којих дође до измене радне способности. У конкретном случају, радници су смислу одредбе члана 25. ранијих Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника („Службени гласник СР Србије“, бр. 51/72, 54/74, 9/74, 42/75, 51/76, 2/77, 54/77, 53/78, 42/80. и 41/81) и члана 1. Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника („Службени гласник СР Србије“, бр. 68/81), на основу налаза и мишљења службе медицине рада, услед слабења радне способности са послова и радних задатака ПК пресера распоређени на послове и радне задатке помоћних радника са правом на новчану накнаду због мањег личног дохотка, које право су и остварили у основној организацији све до 29. фебруара 1984. године. С обзиром да према одредбама новог Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника осигураник са измењеном радном способношћу има само право да буде распоређен на друге послове, односно радне задатке, а не и право на новчану накнаду због мањег личног дохотка, правилно је поступила основна организација када је, сходно одлукама Радничког савета, од 5. марта 1984. године и 1. априла 1984. године, престала са исплатом ове накнаде.

У конкретном случају нема места ни примени одредбе члана 188. став 2. новог Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника према којој се корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања који су до 30. јуна 1983. године та права остварили по Закону о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник СР Србије“,

бр. 51/72, 54/72, 9/74, 42/75, 53/75, 51/76, 27/77, 54/77, 53/78, 42/80, 41/81. и 68/81) обезбеђују та права и после тог дана, у обиму који не може бити мањи од обима утврђеног овим законом и на начин који је утврђен прописима који ће се примењивати од 1. јула 1983. године. Као битан услов за обезбеђење раније остварених права јавља се у смислу наведене одредбе и начин њиховог остваривања, утврђен прописима који се примењују од 1. јула 1983. године. Како начин остваривања права на ову новчану накнаду није утврђен прописима који се примењују од 1. јула 1983. године из разлога што ни сама накнада није предвиђена као право према основу измењене радне способности, то жалбени наводи о већ стеченим правима не утичу на правилност побијене одлуке. Зато је ваљало жалбу радника одбити као неосновану, а побијану одлуку потврдити као правилну и закониту.“

(Одлука Суда удруженог рада Србије број 9568/84.
од 9. новембра 1984. године)

ПРЕКИД РАДА БЕЗ КРИВИЦЕ РАДНИКА И ПРАВО НА НАКНАДУ ЛИЧНОГ ДОХОТКА

Радник је поднео предлог суду удруженог рада са захтевом да обавезе радну организацију да му на име накнаде личног дохотка за време прекида рада без његове кривице у марту и априлу 1984. исплати износ од 10.650,00 динара.

Првостепени суд је утврдио да је радник у спорном периоду био распоређен на послове и радне задатке водoinсталатера. Према потврди шефа рачуноводства број 145/1-85. од 25. јануара 1985. године, њему је за март месец 1984. године према оствареној реализацији исплаћен лични доходак од 22.860,00 динара, а за април месец исте године лични доходак у износу од 20.610,00 динара. Стартни основ је за наведене послове за пуно радно време од 42 часа седмично био предвиђен у износу од 18.450,00 динара. Међу учесницима у поступку није било спорно да је подносилац предлога у марту и априлу 1984. године имао 50, односно 67 часова прекида рада без његове кривице.

По спроведеном доказном поступку првостепени суд је одбио захтев радника за исплату тражене накнаде. У образложењу је навео да је неопходан услов за њену исплату да радник, због недостатка посла и квара средстава рада, не оствари месечни план реализације и пуну аконтацију личног дохотка.

Суд удруженог рада Србије је одбио жалбу радника као неосновану, а побијану одлуку потврдио као правилну и закониту. „Неосновано се жалбом истиче да је првостепену одлуку требало засновати на члану 70. Закона о радним односима. Поменутом одредбом је предвиђено да за време прекида рада до којег дође без кривице радника, радник има право на накнаду личног дохотка у висини утврђеној самоуправним општим актом у складу са законом. Она је заштитног карактера и односи се најчешће на случајеве прекида рада због недостатка погонског горива, сировина или репроматеријала, квара на средствима за рад, прекида струје, елементарних непогода и слично. Међутим, наведена одредба се мора посматрати у вези са осталим законским одредбама које ближе уређују расподелу средстава за личне дохотке радника. Тако, према члану 129. став 1. Закона о удруженом раду, средства за личне дохотке расподељују се на личне дохотке радника у основној организацији, а користе се и за накнаду личног дохотка радника у случајевима утврђеним законом и самоуправним општим актом у складу са законом. Према ставу 2. овог члана основима и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке радници у основној организацији обезбеђују да се њихови лични дохоци утврђују на основу доприноса у раду и зависно од резултата рада и пословања које оствари основна организација.

У конкретном случају, неспорно је међу учесницима да је радник за време прекида рада у спорном периоду ипак остварио лични до-

ходак у већем износу од његове стартне основе. Сама чињеница недостатка посла или квара на средствима рада није; међутим, довољна за исплату накнаде личног дохотка из члана 2. став 1. Правилника о изменама и допунама Правилника о основама и мерилима распоређивања чистог дохотка и расподеле средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу и накнаду радницима на терет материјалних трошкова. Неопходно је у смислу поменуте одредбе самоуправног општег акта да радник због недостатка посла или квара средстава рада не оствари месечни план реализације и пун износ месечне аконтације личног дохотка. Како је, пак, укупан износ средстава за личне дохотке за расподелу личних доходака и накнада личних доходака ограничен резултатима рада и пословања које оствари организација, а радник при том оствари лични доходак у износу већем од његове стартне основе, исплатом тражене накнаде нужно би дошло до смањивања личних доходака осталих радника радне организације. То би имало за последицу нарушавање односа који одговарају начелу расподеле према раду из члана 126. став 1. Закона о удруженом раду.“

(Одлука Суда удруженог рада Србије број
5882/85. од 19. августа 1985. године)

САДРЖИНА ПРЕДЛОГА КАО УСЛОВ ЗА ВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ПРЕД СУДОМ УДРУЖЕНОГ РАДА

Основни суд је утврдио да нема услова за вођење поступка по предлогу учесника огласа да поништи одлуку о избору економског техничара-приправника ради заснивања радног односа на неодређено време. Ово из разлога што подносилац предлога није узео учешће у покренутом поступку, нити је у смислу члана 28. Правила о пословању судова удруженог рада у Србији на позив суда пружио потребна разјашњења за своје наводе у предлогу.

Против овог решења жалбу је благовремено изјавио друштвени правобранилац самоуправљања због битних повреда правила поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Суд удруженог рада Србије, испитујући побијано решење, налази да је жалба основана. „Према члану 23. став 6. савезног Закона о судовима удруженог рада предлог треба да садржи означавање спорног односа о коме суд треба да донесе одлуку, наводе о чињеницама од значаја за доношење одлуке и означавање доказа којима се ти наводи утврђују, а према ставу 7. овог члана може да садржи и одређени захтев за решење спорног односа. У конкретном случају, поднети предлог управо садржи избор кандидата по јавном огласу као означавање спорног односа, наводе о избору учесника по огласу увршћеног на тридесет осмо место сачињене ранг листе као чињеницу од значаја за доношење одлуке и одређени захтев за решење спорног односа у виду поништаја одлуке о избору и обавезивање Основне организације да изврши поновни избор између пријављених кандидата према редоследу утврђеног ранг листом. Даље, према члану 6. овог Закона поступак пред судом удруженог рада се покреће предлогом учесника, а даљи поступак води по службеној дужности, а према члану 28. суд је дужан да потпуно и истинито утврди чињенице од којих зависи основаност захтева, као и чињенице које учесници у поступку нису изнели или које међу њима нису спорне, и изведе доказе које учесници нису предложили, ако је то потребно ради доношења законите и правилне одлуке. Коначно, према члану 25. овог Закона суд удруженог рада пред којим се води поступак, дужан је да обавештава надлежног друштвеног правобраниоца самоуправљања о том поступку у случају кад он није покренуо тај поступак. Како првостепени суд није поступио према одредбама које уређују вођење поступка по службеној дужности, нити током целог поступка обавештавао надлежног друштвеног правобраниоца самоуправљања, о његовом току, ваљало

је побијано решење због битне повреде правила поступка укинута и предмет вратити на поновни поступак.

У поновном поступку првостепени суд ће омогућити учешће свим учесницима из члана 24. савезног Закона о судовима удруженог рада, прибавити потребне исправе и самоуправни општа акта, потпуно и истинито утврдити чињенице од којих зависи основаност захтева, а потом донети правилну и закониту одлуку."

(Решење Суда удруженог рада Србије број 1096/85. од 1. марта 1985. године)

ЗАСТУПАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА УДРУЖЕНОГ РАДА И ПРЕДЛОГ ЗА ПОВРАЋАЈ У ПРЕБАШЊЕ СТАЊЕ

Решењем првостепеног суда је дозвољен повраћај у пребашње стање због пропуштања рока од стране пуномоћника радне организације да изјави жалбу. Поменути решењем је утврђено и то да се изјављена жалба сматра благовремено поднетом. У образложењу је наведено да је предлог за повраћај у пребашње стање дозвољен зато што је пуномоћник радне организације у периоду од 4. I 1985. до 2. II 1985. и од 3. II 1985. до 15. II 1985. године био привремено спречен за рад због болести.

Суд удруженог рада Србије је укинуо решење којим је дозвољен предлог за повраћај у пребашње стање и жалбу одбацио као неблаговремену. „Према члану 438. став 1. Закона о удруженом раду организацију удруженог рада заступа и представља инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа, ако статутом или другим самоуправним општим актом организације није друкчије одређено. Ставом 2. овог члана је предвиђено да се статутом или другим самоуправним општим актом организације удруженог рада може предвидети да организацију удруженог рада заступа, односно представља, поред инокосног пословодног органа, односно председника колегијалног пословодног органа један или више радника са посебним овлашћењима и одговорностима у организацији удруженог рада. Према члану 439. став 1. Закона о удруженом раду заступник организације удруженог рада из члана 438. овог Закона може, у оквиру својих овлашћења, дати другом лицу писмено пуномоћје за предузимање одређених врста правних радњи. Наведеним одредбама је уређен круг лица која заступају и представљају организацију удруженог рада и могућност давања писменог пуномоћја другим лицима за предузимање одређених врста правних радњи. Њихов циљ је да омогући несметано и континуирано заступање и представљање организација удруженог рада у правном промету са трећим лицима, судовима и другим државним органима. Већи број заступника и представника у складу са статутом и другим самоуправним општим актом, обезбеђује да се у случају привремене спречености за рад једног од њих одмах обезбеди други ради предузимања одређене правне радње. У конкретном случају, то је изјављивање жалбе на првостепену судску одлуку. Како се достављање организацијама удруженог рада у смислу члана 134, став 1. Закона о парничном поступку врши предајом писмена лицу овлашћеном за њихово примање, то је у организацији одмах по пријему побијане одлуке требало одредити друго лице које ће изјавити жалбу, а не чекати да се лице овлашћено за заступање врати са боловања. Зато се и поднети предлог којим се дозвољава повраћај у пребашње стање јавља као недозвољен.

Даље, из доставнице у списима предмета се утврђује да је првостепена одлука достављена радној организацији 1. II 1985. године, а жалба препорученом пошиљком преко поште изјављена 10. IV 1985. године. Како је иста изјављена по протеклу преклузивног рока из члана 35, став 1. Закона о судовима удруженог рада, "одлучено је као у изреци.

(Решење Суда удруженог рада Србије број 7354/85. од 1. октобра 1985. године)

Припремио Миодраг Васић